Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MICHALA BOBEKA
od 18. svibnja 2017.[1]

Predmet C-340/16

Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft - KABEG
protiv
Mutuelles du Mans assurances IARD SA (MMA IARD)

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Nadležnost u stvarima koje se odnose na osiguranje – Pojmovi ‚stvari koje se odnose na osiguranje' i ‚oštećena stranka' – Tužba koju je oštećena stranka podnijela izravno protiv osiguravatelja – Poslodavac, javnopravna ustanova, koji subrogacijom stječe zaposlenikova prava protiv osiguravatelja, na temelju zakonskog prijenosa prava osobe ozlijeđene u prometnoj nezgodi"

I. Uvod

1. Biciklist koji živi i radi u Austriji pretrpio je ozljede u prometnoj nezgodi u Italiji. Morao je ići na bolovanje. Njegov poslodavac, javnopravna zdravstvena ustanova sa sjedištem u Austriji, nastavio mu je isplaćivati plaću dok je bio na bolovanju, u skladu s obvezama koje poslodavci imaju prema austrijskom pravu. Vozačev osiguravatelj od građanskopravne odgovornosti ima sjedište u Francuskoj. Poslodavac od vozačeva osiguravatelja od građanskopravne odgovornosti traži nadoknadu iznosa koji je u obliku plaća isplatio biciklistu. Poslodavac je s tim ciljem protiv osiguravatelja pokrenuo sudski postupak u Austriji.

2. Kako bi pokrenuo postupak pred austrijskim sudovima, poslodavac se pozivao na posebne odredbe o nadležnosti u stvarima koje se odnose na osiguranje predviđene Uredbom (EZ) br. 44/2001[2]. Te odredbe o nadležnosti načelno omogućuju oštećenoj stranci da protiv osiguravatelja podnese tužbu u mjestu svojeg domicila. Svrha takvih pravila o nadležnosti *forum actoris* specifičnih za osiguranje je zaštita slabije strane u sporu.

3. S obzirom na tu činjeničnu i pravnu pozadinu, sud koji je uputio zahtjev, Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) dvoji oko toga može li se poslodavca smatrati slabijom stranom u sporu koja zaslužuje zaštitu u obliku posebnog pravila o nadležnosti *forum actoris* specifičnog za osiguranje, koje je predviđeno Uredbom br. 44/2001. Te razumne dvojbe upućuju na stvarno pitanje u ovom predmetu: Sud je pozvan da pojasni uvjete pod kojima se mogućnost upotrebe posebnog pravila o nadležnosti *forum actoris* predviđenog uredbom može prenijeti na drugu osobu koja je subrogacijom stekla odštetni zahtjev izvorno ili izravno oštećene stranke.

1 Izvorni jezik: engleski

2 Uredba Vijeća od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.)

II. Primjenjivo pravo

A. Pravo Unije

1. Uredba br. 44/2001

4. U uvodnim izjavama 11. do 13. Uredbe br. 44/2001 navodi se:

„(11) Propisi o nadležnosti moraju biti izuzetno predvidljivi i utemeljeni na načelu da se nadležnost uglavnom utvrđuje prema domicilu tuženika, pri čemu takva nadležnost mora uvijek postojati, osim u nekim točno određenim slučajevima, u kojima je zbog predmeta spora ili autonomije stranaka opravdana neka druga poveznica […].

(12) Osim domicila tuženika, trebale bi postojati alternativne osnove za utvrđivanje nadležnosti, utemeljene na bliskoj vezi između suda i postupka ili radi olakšavanja ispravnog suđenja.

(13) Kad je riječ o osiguranju, potrošačkim ugovorima i zapošljavanju, slabija strana u sporu trebala bi biti zaštićena propisima o nadležnosti tako da oni više pogoduju zadovoljavanju njezinih interesa nego što to omogućuju opći propisi."

5. U članku 2. stavku 1. Uredbe br. 44/2001 predviđeno je: „Uz poštovanje odredaba ove Uredbe, osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi se pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo."

6. U članku 3. stavku 1. Uredbe br. 44/2001 navedeno je: „Protiv osoba s domicilom u državi članici može se podnijeti tužba pred sudovima druge države članice samo na temelju pravila iz odjeljaka 2. do 7. ovog poglavlja."

7. U skladu s člankom 8. Uredbe br. 44/2001, nadležnost u stvarima koje se odnose na osiguranje uređena je odjeljkom 3. poglavlja II. te uredbe.

8. Pravila iz članka 9. stavka 1. te uredbe određuju da osiguravatelj s domicilom u državi članici može biti tužen:

„(a) pred sudovima države članice u kojoj ima domicil; ili

(b) u drugoj državi članici, u slučaju postupka koji pokreće nositelj prava na osiguranje, osiguranik ili korisnik, pred sudovima u mjestu u kojemu podnositelj tužbe ima domicil,

[…]".

9. U članku 11. stavku 2. predviđeno je da se „[č]lanci 8., 9. i 10. primjenjuju […] na postupke koje oštećena stranka pokreće izravno protiv osiguravatelja, ako su takve izravne tužbe dopuštene".

10. Radi cjelovitosti može se dodati da je Uredba br. 44/2001 stavljena izvan snage Uredbom (EU) br. 1215/2012, koja se primjenjuje od 10. siječnja 2015. nadalje [3]. Međutim, budući da je pokrenuta prije tog datuma, na ovaj se postupak primjenjuje Uredba br. 44/2001.

3 Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289.)

B. Nacionalno pravo

11. Na saveznoj razini, u članku 1358. Allgemeines Bürgerliches Gesetzbucha (austrijski građanski zakonik)[4] navodi se: „Osoba koja plati dug druge osobe, za koji je potonja odgovorna osobno ili posebnom imovinom, stječe vjerovnikova prava te može tražiti povrat duga koji je platila. […]”.

12. Nadalje, članak 67. stavak 1. Versicherungsvertragsgesetza (Zakon o ugovorima o osiguranju)[5] predviđa da odštetni zahtjev ugovaratelja osiguranja protiv treće strane prelazi na osiguravatelja u dijelu u kojem on ugovaratelju isplati naknadu štete.

13. Na lokalnoj razini, u austrijskoj saveznoj zemlji Koruškoj, člankom 2. stavkom 1. Kärntner Landeskrankenanstalten-Betriebsgesetza[6] (Zakon o organizaciji i upravljanju bolnicama savezne zemlje u Koruškoj) osnovan je „Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG”, kao javnopravna ustanova. U skladu s člankom 3., KABEG upravlja bolnicama savezne države kao javnim bolnicama savezne države. Svoje zadaće obavlja u javnom interesu, a ne radi ostvarivanja dobiti.

III. Činjenično stanje, postupak i upućena pitanja

14. Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG (u daljnjem tekstu: žalitelj) je javnopravno tijelo koje upravlja bolnicama. Sjedište mu je u Klagenfurtu am Wörthersee u Austriji.

15. Jedan od žaliteljevih zaposlenika (u daljnjem tekstu: biciklist) pretrpio je razne ozljede u prometnoj nezgodi koja se dogodila 26. ožujka 2011. u Italiji. Biciklist je u vrijeme nezgode radio i boravio u Austriji.

16. Vozač automobila koji je navodno prouzročio nezgodu imao je policu osiguranja od građanskopravne odgovornosti kod Mutuelles du Mans assurances IARD SA (u daljnjem tekstu: tuženik), društva za osiguranje sa sjedištem u Francuskoj.

17. Žalitelj je pred Landesgerichtom Klagenfurt (Zemaljski sud u Klagenfurtu, Austrija) (u daljnjem tekstu: prvostupanjski sud) pokrenuo postupak protiv tuženika. Žalitelj je tvrdio da je vozač automobila isključivo odgovoran za nezgodu. Od tuženika je tražio naknadu štete u iznosu od 15 505,64 eura, zajedno s kamatama i troškovima postupka.

18. Žalitelj je na temelju zakonske obveze nastavio biciklistu (svojem zaposleniku) isplaćivati plaću tijekom bolovanja na kojem je potonji bio zbog ozljeda pretrpljenih u prometnoj nezgodi. Odštetni zahtjev biciklista je na temelju austrijskog prava prešao na žalitelja. Žalitelj navodi da plaća koja je biciklistu isplaćena tijekom bolovanja predstavlja štetu i da je pravo biciklista da od tuženika traži naknadu za tu štetu subrogacijom prešla na žalitelja.

19. Žalitelj je dalje tvrdio da je prvostupanjski sud međunarodno nadležan za odnosni predmet. Tu je tvrdnju temeljio na članku 9. stavku 1. točki (b) Uredbe br. 44/2001 u vezi s njezinim člankom 11. stavkom 2.: osiguravatelj može biti tužen u državi članici različitoj od one u kojoj ima sjedište (u ovom je slučaju to Francuska) ako se tužba podnese sudovima mjesta u kojem tužitelj ima domicil (u ovom je slučaju to Austrija). Žalitelj je također istaknuo činjenicu da je navedeni sud već prihvatio nadležnost u usporednom postupku koji je biciklist pokrenuo protiv osiguravatelja.

4 Zakon od 1. lipnja 1811., JGS br. 946/1811

5 Zakon od 2. prosinca 1958., BGBl. 1959/2, kako je izmijenjen

6 Zakon od 25. veljače 1993., LGBl 1993/44, kako je izmijenjen

20. Tuženik se ne slaže s međunarodnom nadležnošću austrijskog suda. Upućuje na svrhu posebnih pravila o nadležnosti u stvarima koje se odnose na osiguranje, a to je zaštita slabije strane u sporu. Tuženik je naveo da žalitelj nije slabija strana u sporu i da stoga nema pravo na takvu zaštitu.

21. Prvostupanjski je sud utvrdio da jest nadležan i da se žalitelja može smatrati slabijom stranom u sporu, neovisno o njegovoj veličini, jer je samo nastojao ostvariti zahtjev koji se temelji na zahtjevu njegova zaposlenika.

22. Međutim, Oberlandesgericht Graz (Visoki zemaljski sud u Grazu, Austrija) povodom žalbe tuženika ukinuo je prvostupanjsku odluku te je odbio izvornu tužbu, zaključivši da međunarodna nadležnost nije postojala. Zaključio je da se žalitelja ne može smatrati slabijom stranom u sporu.

23. Žalitelj je protiv te odluke podnio žalbu pred Oberster Gerichtshofom (Vrhovni sud, Austrija), sudom koji je uputio zahtjev. Taj sud smatra da je potrebno pojasniti nekoliko odredbi odjeljka 3. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 kako bi se ocijenilo radi li se u predmetu koji razmatra o stvari koja se odnosi na osiguranje. Također želi utvrditi može li se žalitelja smatrati oštećenom strankom koja se može pozvati na pravilo o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem, predviđeno člankom 9. stavkom 1. točkom (b) Uredbe br. 44/2001 u vezi s njezinim člankom 11. stavkom 2.

24. U tim okolnostima, Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) prekinuo je postupak i Sudu uputio sljedeća pitanja:

„1. Radi li se u slučaju tužbe koju je poslodavac sa sjedištem u Austriji podnio radi naknade štete zbog nastavljanja daljnjeg plaćanja naknade zaposleniku koji ima domicil u Austriji o ‚stvari koja se odnosi na osiguranje' u smislu članka 8. Uredbe (EZ) br. 44/2001 ako

   (a) je zaposlenik ozlijeđen u prometnoj nezgodi u jednoj državi članici (Italija),

   (b) je tužba podnesena protiv osiguravatelja od građanskopravne odgovornosti sa sjedištem u drugoj državi članici (Francuskoj) kod kojeg je osigurano vozilo štetnika

   (c) je poslodavac javnopravno tijelo koje ima vlastitu pravnu osobnost?

2. Ako je odgovor na prvo pitanje potvrdan:

Treba li članak 9. stavak 1. točku (b) u vezi s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 44/2001 tumačiti na način da poslodavac koji je nastavio plaćati naknadu može u svojstvu ‚oštećene stranke' protiv osiguravatelja koji vozilo štetnika osigurava u pogledu građanskopravne odgovornosti podnijeti tužbu pred sudom mjesta u kojem poslodavac ima sjedište, u slučaju da je takva izravna tužba dopuštena?"

25. Pisana očitovanja podnijeli su žalitelj, tuženik, talijanska vlada i Komisija.

IV. Ocjena

26. Sud koji je uputio zahtjev želi utvrditi predstavlja li odštetni zahtjev poslodavca koji je nastavio isplaćivati plaću svojem zaposleniku dok je potonji bio na bolovanju (zbog ozljeda koje je pretrpio u prometnoj nezgodi), i koji zahtijeva naknadu štete u visini te plaće, „stvar koja se odnosi na osiguranje" u smislu Uredbe br. 44/2001 (prvo pitanje). Ako odgovor na to pitanje bude potvrdan, taj sud također pita može li se takvog poslodavca smatrati „oštećenom strankom" i može li se isti, kada podnosi tužbu protiv vozačeva osiguravatelja od građanskopravne odgovornosti, pozvati na pravilo o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem (drugo pitanje).

27. Moj odgovor na oba ta pitanja je potvrdan. U objašnjenju tog stajališta prvo ću kratko razmotriti pojam „stvar koja se odnosi na osiguranje” (A). Potom ću razmotriti može li se i pod kojim uvjetima subjekta koji je subrogacijom stekao odštetni zahtjev u vezi s osiguranjem smatrati „oštećenom strankom” i može li se isti pozvati na pravilo o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem (B).

28. Kao uvodnu terminološku napomenu koja se tiče cjelokupne analize, želim naglasiti da izraz „subrogacija” u ovom mišljenju koristim na općenit, neutralan način, tako da se odnosi na sve vrste pravne „zamjene”[7]. Taj izraz samo opisuje situaciju osobe koja stupa na mjesto druge osobe kako bi ostvarila prava ili preuzela obveze.

A. Stvari koje se odnose na osiguranje

29. U skladu s člankom 8. Uredbe br. 44/2001, njezin odjeljak 3. poglavlja II. sadržava posebna pravila o nadležnosti koja se primjenjuju u stvarima koje se odnose na osiguranje. Ona omogućuju nositelju prava na osiguranje, osiguraniku, korisniku i oštećeniku da protiv osiguravatelja pokrenu postupak pred sudovima države članice i mjesta u kojima imaju domicil. Nasuprot tomu, osiguravatelj načelno ima samo jednu mogućnost: pokrenuti postupak pred sudovima države članice u kojoj tuženik ima domicil[8].

30. Međutim, u Uredbi br. 44/2001 nije definiran pojam osiguranja. Takva definicija nije postojala ni u aktu koji joj je prethodio (Briselska konvencija[9]) niti postoji u aktu koji ju je naslijedio (Uredba br. 1215/2012[10]).

31. Slažem se s Komisijom da je pojam „stvar koja se odnosi na osiguranje” potrebno tumačiti autonomno i ujednačeno kako bi se osigurala što veća jednakost i ujednačenost prava i obveza koje iz te uredbe proizlaze za države članice i osobe na koje se ona primjenjuje[11].

32. Međutim, osim tog općenitog komentara, doista se čini da Unija ne poznaje konkretnu definiciju „stvari koja se odnosi na osiguranje”. Sudska praksa Suda je do sada pružila dvije vrste kazuističkih smjernica u tom pogledu, uključivanjem (navođenjem izričitih primjera koji spadaju pod taj pojam) i isključivanjem (navođenjem primjera koji ne spadaju pod taj pojam).

33. Što se tiče prve kategorije, Sud je, pozivajući se na slično sročenu Briselsku konvenciju, istaknuo da se pravila o nadležnosti u vezi s osiguranjem izričito primjenjuju na određene vrste osiguranja, kao što su obvezno osiguranje, osiguranje od odgovornosti, osiguranje nekretnina i osiguranje zrakoplova i pomorskih plovila[12].

7 Time zapravo upućujem na izvorni latinski izraz *surrogare*, koji jednostavno znači *zamijeniti* (vidjeti primjerice Lewis i Short, A Latin Dictionary, Oxford University Press, Oxford, 1996., str. 1818.). Korištenim na tako općenit način, tim se izrazom ne pravi razlika ovisno o tome radi li se o zakonskoj ili ugovornoj, djelomičnoj ili potpunoj subrogaciji.

8 Presuda od 26. svibnja 2005., Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne i dr. (C-77/04, EU:C:2005:327, t. 17. i navedena sudska praksa)

9 Konvencija iz Bruxellesa o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, kako je izmijenjena Konvencijama o pristupanju novih država članica toj Konvenciji (SL 1978., L 304, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.)

10 Vidjeti bilješku 3.

11 Po analogiji vidjeti (u pogledu pojma „trgovačka i građanska stvar”) presudu od 9. ožujka 2017., Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, t. 33. i navedena sudska praksa). U pogledu potrebe za samostalnim tumačenjem Briselske konvencije, vidjeti presudu od 15. siječnja 2004., Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21, t. 24. i navedena sudska praksa).

12 Presuda od 13. srpnja 2000., Group Josi (C-412/98, EU:C:2000:399, t. 62.). Vidjeti članke 10., 13. i 14. Uredbe br. 44/2001.

34. Što se tiče isključivanja, članak 1. stavak 2. točka (c) jasno uklanja stvari koje se odnose na socijalnu sigurnost iz područja primjene Uredbe br. 44/2001. Valja dodati da se to isključenje primjenjuje ako određeni odštetni zahtjev ne spada pod pojam „građanska ili trgovačka stvar”, u kojem slučaju se Uredba br. 44/2001 uopće ne primjenjuje [13].

35. Nadalje, Sud je iz područja primjene pravila o nadležnosti u vezi s osiguranjem isključio stvari koje se odnose na „reosiguranje” jer se reosiguranje ne spominje u tekstu koji je tada postao odjeljak 3. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001. Međutim, Sud je to isključenje također ograničio na odnose između dvaju poslovnih subjekata koji djeluju u sektoru reosiguranja. Zaključio je da su pravila o nadležnosti u pogledu osiguranja „potpuno primjenjiva ako, na temelju [mjerodavnog prava], ugovaratelj osiguranja, osiguranik ili korisnik ugovora o osiguranju ima mogućnost izravno se obratiti bilo kojem reosiguravatelju osiguravatelja kako bi protiv tog reosiguravatelja ostvario svoja prava iz ugovora”, s obzirom na to da je takva stranka slabija strana u sporu u odnosu na reosiguravatelja [14].

36. Smatram da nije ni potrebno ni pametno pokušati odrediti opću i iscrpnu definiciju „stvari koja se odnosi na osiguranje” te stoga ni definiciju „osiguranja”. To se može prepustiti pravnim teoretičarima. Međutim, postoji jedan element koji proizlazi iz pregledane sudske prakse, a koji je prirodno povezan s logikom sustava Briselske konvencije/Uredbe: za potrebe međunarodne nadležnosti, osnova za definiranje „stvari koja se odnosi na osiguranje” u biti je „pravni razlog tužbe”. Je li pravni razlog zbog kojeg se tužba podnosi protiv određenog tuženika (drugim riječima, predmet tužbe) utvrđivanje prava i obveza koje proizlaze iz osiguravateljnog odnosa? Ako jest, za predmet se može reći da predstavlja stvar koja se odnosi na osiguranje.

37. U kontekstu odjeljka 3. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001, to znači da „stvar koja se odnosi na osiguranje” podrazumijeva utvrđivanje prava i obveza bilo koje od stranaka navedenih u članku 9. stavku 1. točki (b) i članku 11. stavku 2. u mjeri u kojoj se za ta prava i obveze navodi da proizlaze iz osiguravateljnog odnosa.

38. Valja dodati da taj zaključak ne mijenja činjenica da su smisao i povijesni korijeni obveza koje nastaju u okviru osiguranja od odgovornosti možebitno, na veoma općoj razini, povezani s pojmom izvanugovorne odgovornosti izvornog štetnika koja bi trebala biti zamijenjena i pokrivena štetnikovim osiguranjem [15].

39. Stoga, kao prvi međuzaključak, smatram da, za potrebe određivanja nadležnog suda, predmet tužbe spada u opseg pojma „stvar koja se odnosi na osiguranje” u smislu odjeljka 3. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 ako se odnosi na prava i obveze koje proizlaze iz osiguravateljnog odnosa, uz iznimku pitanja koja se tiču socijalne sigurnosti u skladu s člankom 1. stavkom 2. točkom (c) te uredbe.

40. Ako navedeno primijenimo na ovaj predmet, iz odluke kojom je upućeno prethodno pitanje slijedi da se zahtjev iz glavnog postupka temelji na ugovoru o osiguranju koji postoji između izvornog štetnika i njegova osiguravatelja, a ne na navodnoj izvanugovornoj odgovornosti osobe odgovorne za nezgodu. Drugim riječima, razlog zbog kojeg je u glavnom postupku podnesen odštetni zahtjev protiv tuženika je njegova navodna obveza koja proizlazi iz ugovora o osiguranju koji je sklopio sa štetnikom [16].

13 Članak 1. stavak 2. točka (c) propisuje da se „ne primjenjuje na: […] socijalnu sigurnost”. U pogledu područja primjene ekvivalentne odredbe Briselske konvencije, vidjeti presude od 14. studenoga 2002., Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, t. 37.), i od 15. siječnja 2004., Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21, t. 21.).

14 Presuda od 13. srpnja 2000., Group Josi (C-412/98, EU:C:2000:399, t. 75.)

15 Valja podsjetiti da taj pristup, koji se prvotno pojavio u nekim dijelovima pravne teorije te se kasnije razmatrao u predmetu pred njemačkim Saveznim vrhovnim sudom (vidjeti zahtjev za prethodnu odluku koju je taj sud uputio 26. rujna 2006. – VI ZR 200/05), nije prihvatio ni njemački Savezni vrhovni sud, a u konačnici ni Sud nakon što mu je taj predmet upućen – vidjeti presudu od 13. prosinca 2007., FBTO Schadeverzekeringen (C-463/06, EU:C:2007:792, t. 30.).

16 Naravno, drugo je pitanje hoće li se takav zahtjev u konačnici smatrati pokrivenim ugovorom o osiguranju na koji se upućuje, a to se pitanje odnosi na meritum predmeta, ne na određivanje međunarodne nadležnosti.

B. Prijenos mogućnosti upotrebe pravila o nadležnosti *forum actoris* na subjekta koji subrogacijom stupa na mjesto oštećenika

41. Sud koji je uputio zahtjev svojim drugim pitanjem želi doznati može li se žalitelj kao oštećena stranka pozivati na pravilo o nadležnosti *forum actoris* predviđeno člankom 11. stavkom 2. u vezi s člankom 9. stavkom 1. točkom (b) Uredbe br. 44/2001 i podnijeti izravnu tužbu (ako je takva dopuštena prema mjerodavnom pravu [17]) protiv osiguravatelja od građanskopravne odgovornosti kod kojeg osoba navodno odgovorna za odnosnu prometnu nezgodu ima policu osiguranja.

42. Za odgovor na to pitanje potrebno je razmotriti, kao prvo, spada li žalitelj pod pojam „oštećena stranka" (1). Budući da je odgovor na to pitanje, po mojemu mišljenju, potvrdan, nastavak analize usredotočen je na uvjete pod kojima mogućnost upotrebe pravila o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem prelazi na subjekta koji subrogacijom stupa na mjesto oštećenika (2).

1. Pojam i forum actoris oštećene osobe

43. Kako je Sud zaključio, pravila o nadležnosti sadržana u odjeljku 3. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 uspostavljaju „autonoman sustav određivanja nadležnosti u stvarima koje se odnose na osiguranje", čija je svrha „zaštita slabije strane u sporu propisima o nadležnosti tako da oni više pogoduju zadovoljavanju njezinih interesa nego što to omogućuju opći propisi". Ta pravila odražavaju nastojanje da se zaštite osobe koje, u većini slučajeva, moraju sklopiti standardizirani ugovor o čijim se odredbama ne može pregovarati, što dovodi do statusa „slabije strane u sporu" [18].

44. Stoga, zaštita koja proizlazi iz pravila o nadležnosti u vezi s osiguranjem ne bi se trebala proširiti na osobe za koje ta zaštita nije opravdana [19].

45. Djelomična analogija može se povući sa sličnim nastojanjima za pružanjem zaštite koja oblikuju pravila o nadležnosti predviđena u pogledu zaposlenika i potrošača [20]. Ta posebna pravila o nadležnosti jednako odstupaju od glavnog pravila koje se temelji na domicilu tuženika [21].

46. Ono što bi se moglo smatrati zajedničkim za sva ta posebna područja jest činjenica da su odnosna pravila predviđena kao iznimke od glavnih pravila o nadležnosti. Kao takva, ne može ih se tumačiti na način da se odnose i na druge situacije pored onih za koje ih uredba izričito predviđa [22].

47. Međutim, također treba imati na umu da se pojam „slabija strana u sporu" u stvarima koje se odnose na osiguranje tumači prilično široko, što nije slučaj u stvarima koje se odnose na zaposlenike i potrošače. Uključuje četiri kategorije osoba: nositelja prava na osiguranje, osiguranika, korisnika i oštećene stranke. Te stranke u ekonomskom i pravnom smislu zapravo mogu biti izrazito snažni subjekti. To proizlazi iz općenitog teksta odredbi Uredbe br. 44/2001 koje se odnose na osiguranje, kao i iz vrsta osiguranja opisanih u toj uredbi.

17 U kontekstu građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila, vidjeti uvodnu izjavu 30. i članak 18. Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL 2009., L 263, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 114.) (u daljnjem tekstu: Konsolidirana direktiva o osiguranju motornih vozila), u kojoj su uređene takve izravne tužbe oštećenih stranaka.

18 Uvodna izjava 13. Uredbe br. 44/2001. Vidjeti presude od 14. srpnja 1983., Gerling Konzern Speziale Kreditversicherung i dr. (C-201/82, EU:C:1983:217, t. 17.); od 13. srpnja 2000., Group Josi (C-412/98, EU:C:2000:399, t. 64.); od 12. svibnja 2005., Société financière et industrielle du Peloux (C-112/03, EU:C:2005:280, t. 37.); i od 17. rujna 2009., Vorarlberger Gebietskrankenkasse (C-347/08, EU:C:2009:561, t. 40. i navedena sudska praksa).

19 Presude od 13. srpnja 2000., Group Josi (C-412/98, EU:C:2000:399, t. 65. i navedena sudska praksa); i od 17. rujna 2009., Vorarlberger Gebietskrankenkasse (C-347/08, EU:C:2009:561, t. 41.)

20 Vidjeti odjeljke 4. i 5. poglavlja I. Uredbe br. 44/2001.

21 Članak 2. stavak 1. Uredbe br. 44/2001

22 Presuda od 17. rujna 2009., Vorarlberger Gebietskrankenkasse (C-347/08, EU:C:2009:561, t. 39. i navedena sudska praksa)

48. Stoga, nasuprot onomu što je predviđeno za potrošače, osobe zaštićene na temelju odjeljka 3. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 odnosne ugovore o osiguranju ne sklapaju nužno izvan svojeg zanimanja ili struke. Tu činjenicu i specifičnost posebne nadležnosti uređene odjeljkom 3. poglavlja II. treba uzeti u obzir prilikom tumačenja pojma oštećene stranke.

49. Nadalje, članak 9. stavak 1. točka (b) uredbe predviđa nadležnost *forum actoris* za postupak koji pokrene bilo koja stranka navedena u toj odredbi, odnosno nositelj prava na osiguranje, osiguranik, korisnik i oštećenik. To predstavlja promjenu i jačanje zaštite u usporedbi s Briselskom konvencijom [23].

50. Sud je u presudi FBTO Schadeverzekeringen razjasnio da pravilo o nadležnosti *forum actoris* vrijedi i za tužbu koju podnese oštećena stranka. Nadležnost *forum actoris* oštećene stranke ne ovisi o nadležnosti sudova dostupnih strankama navedenima u članku 9. stavku 1. točki (b). Stoga, oštećena stranka, iako se zasebno spominje u članku 11. stavku 2., može tužbu podnijeti u državi svojeg domicila [24].

51. Naposljetku, Sud je zaključio da je razlog zbog kojeg članak 11. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 upućuje na, među ostalim, članak 9. taj da se oštećene stranke dodaju na popis tužitelja iz članka 9. stavka 1. točke (b), a da se kategorija oštećenih stranaka pritom ne ograniči na one koje su *izravno* oštećene. Kako bi to ilustrirao, Sud je pružio primjer nasljednika ozlijeđene osobe [25].

52. Iz razmatranja izloženih u ovom odjeljku slijedi da se na pravilo o nadležnosti *forum actoris* predviđeno u članku 9. stavku 1. točki (b) Uredbe br. 44/2001, te na koje se upućuje u njezinu članku 11. stavku 2., može pozivati i osoba koja je neizravno oštećena. Takva osoba raspolaže vlastitim *forum actoris*, koji se temelji na njezinu domicilu. Stoga smatram da sudska praksa Suda dopušta da se i osobe koje su pretrpjele izravnu i osobe koje su pretrpjele neizravnu štetu kvalificiraju kao „oštećene osobe”.

53. Posljednje i, na neki način, glavno pitanje koje treba razmotriti jest može li se subjekta koji subrogacijom stupa na mjesto oštećenika, kao što je žalitelj, smatrati neizravno oštećenom strankom i može li se on pozvati na pravilo o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem.

2. Prijenos mogućnosti upotrebe pravila o nadležnosti forum actoris na subjekta koji subrogacijom stupa na mjesto oštećenika

54. Bit ovog predmeta odnosi se na pitanje pod kojim se uvjetima, odnosno ograničenjima, subjekt koji je subrogacijom izravno stekao prava oštećene stranke može pozivati na posebnu nadležnost predviđenu u članku 9. stavku 1. točki (b) i članku 11. stavku 2. Uredbe br. 44/2001.

55. To je pitanje razmatrano u predmetu Vorarlberger (a). Međutim, primjenjivost testa oblikovanog u tom predmetu je dvojbena, kako ovaj slučaj pokazuje (b). Stoga predlažem da Sud iskoristi ovu priliku kako bi pojasnio pristup iz presude Voralberger (c).

23 Presuda od 13. prosinca 2007., FBTO Schadeverzekeringen (C-463/06, EU:C:2007:792, t. 28. *in fine*). U članku 8. Briselske konvencije predviđeno je: „Protiv osiguravatelja s domicilom u državi ugovornici tužba može biti podnesena pred sudovima te države, odnosno u drugoj državi ugovornici pred sudovima nadležnim za mjesto gdje domicil ima nositelj police osiguranja […]”.

24 Presuda od 13. prosinca 2007., FBTO Schadeverzekeringen (C-463/06, EU:C:2007:792, t. 26. i 31.)

25 Presuda od 17. rujna 2009., Vorarlberger Gebietskrankenkasse (C-347/08, EU:C:2009:561, t. 44.)

(a) Presuda Vorarlberger

56. Sud je u presudi Vorarlberger zaključio da se ustanova za socijalnu sigurnost, koja djeluje kao zakonski stjecatelj prava stranke koja je izravno oštećena u prometnoj nezgodi, ne može pozvati na posebno pravilo o nadležnosti *forum actoris* sadržano u članku 11. stavku 2. Uredbe br. 44/2001 u vezi s njezinim člankom 9. stavkom 1. točkom (b)[26].

57. Predmet Voralberger proizašao je iz automobilske nezgode u Njemačkoj. Oštećena stranka dobila je naknadu štete od svoje ustanove za socijalnu sigurnost sa sjedištem u Austriji. Ta je ustanova u Austriji podnijela tužbu protiv njemačkog osiguravatelja osobe odgovorne za nezgodu. Ustanova za socijalnu sigurnost pozivala se na činjenicu da se u članku 11. stavku 2. Uredbe br. 44/2001 upućuje na njezin članak 9. Navodila je da je subrogacijom stekla prava izravno oštećene stranke.

58. Međutim, Sud je zaključio da takvo pozivanje nije moguće. Istaknuo je da se u tom konkretnom predmetu nije tvrdilo da je ustanova za socijalnu sigurnost, poput dotične u tom predmetu, ekonomski slabija strana u sporu i da ima manje pravnog iskustva nego osiguravatelj od građanskopravne odgovornosti poput dotičnog[27].

59. Pristup koji je Sud koristio u presudi Vorarlberger sugerirao je da mogućnost primjene zaštitnih pravila iz odjeljka 3. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 ovisi o konkretnoj ravnoteži pravne i ekonomske snage stranaka u sporu, koju treba utvrditi s obzirom na činjenično stanje svakog pojedinog slučaja.

60. Takav pristup nije bio općeprihvaćen. Iako se njime nedvojbeno želi ostvariti cilj Uredbe br. 44/2001 da se zaštiti slabija strana u sporu, njime se ne postiže potrebna razina predvidljivosti primjenjivih pravila o nadležnosti. Te su dvojbe vidljive i u odluci kojom je upućeno prethodno pitanje u ovom predmetu. Sada ću se na njih osvrnuti.

(b) Ograničenja pristupa iz presude Vorarlberger

61. Kao prvo, kako sud koji je uputio zahtjev ističe, u smjernicama iz presude Vorarlberger nisu utvrđeni konkretni kriteriji za ocjenu relativne slabosti položaja zakonskog stjecatelja prava u sporu koji je isti pokrenuo protiv osiguravatelja. Osobito je zahtjevna ocjena je li subjekt, poput onog iz glavnog postupka (javnopravni poslodavac), koji subrogacijom stupa na mjesto oštećenika, „ekonomski slabiji i pravno manje iskusan" nego osiguravatelj od građanskopravne odgovornosti koji je tuženik u sporu.

62. Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev ističe širok raspon subjekata u pogledu kojih bi se takve konkretne analize morale provoditi. Tužitelji mogu sezati od „malih" obrtnika, srednjih poduzetnika pa sve do velikih korporacijskih skupina ili javnopravnih ustanova, kao i teritorijalnih jedinica vlasti. Dodajem da se odnosna pravna i ekonomska snaga konkretnih tužitelja treba usporediti s onom „inozemnih" osiguravatelja sa sjedištem u drugoj državi članici. To stvara dodatan problem u pogledu ocjene pravnih oblika i činjeničnih pitanja povezanih s pravnim sustavom koji je drugačiji od onog kojem pripada sud pred kojim je postupak pokrenut.

63. Kao treće, test utvrđen u presudi Vorarlberger otvara dublje pitanje u pogledu predvidljivosti primjene tog testa u konkretnim predmetima. U pogledu smisla testa, treba imati na umu da se pitanja koja se razmatraju u ovom predmetu odnose na utvrđivanje međunarodne nadležnosti, a ne na meritum. S obzirom na to, je li doista prikladno od nacionalnih sudova zahtijevati da provode opsežne činjenične i kontekstualne analize kako bi riješili pitanje nadležnosti, što bi načelno trebala biti brza i jednostavna zadaća?

26 Presuda od 17. rujna 2009., Vorarlberger Gebietskrankenkasse (C-347/08, EU:C:2009:561, t. 47.)
27 *Ibid.*, t. 42.

64. Zbog tih dvojbi predlažem da Sud na sljedeći način pojasni pristup iz presude Vorarlberger.

(c) Pojašnjenje pristupa iz presude Vorarlberger

65. Svrha pojašnjenja prelaska mogućnosti upotrebe pravila o nadležnosti *forum actoris* u predmetnom kontekstu mora biti, kao prvo, pomirenje logike u vezi sa slabijom stranom u sporu iz odjeljka 3. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 s ciljem da se osigura visoka razina predvidljivosti pravila o nadležnosti [28]. Kao drugo, cilj dobrog sudovanja [29] ne dopušta daljnje povećanje broja nadležnih sudova. Stoga bi za subjekt koji subrogacijom stupa na mjesto oštećenika, koliko je to moguće, trebala vrijediti ista pravila o nadležnosti koja bi vrijedila za osobu od koje su prava izvedena. Uostalom, to i jest smisao subrogacije zahtjeva. Radi se o izvedenim pravima.

66. Smatram da se taj cilj ne postiže onime što je u bitnome očito fragmentirana, individualizirana i kontekstualna ocjena ekonomskih i pravnih obilježja i iskustva pojedinih tuženika te njihovom usporedbom s pravnom i ekonomskom snagom konkretnog osiguravatelja. Ti bi se ciljevi možda bolje ostvarili pristupom koji je usredotočen na objektivna obilježja vrste odnosa koji je doveo do subrogacije i na razloge zbog kojeg je odnosni subjekt stupio na mjesto izravno oštećene osobe. Što se ostalog tiče, u testu se ne bi trebao promatrati pojedinac, u smislu da se ne bi trebala provoditi kontekstualna ocjena njegove snage, znanja ili iskustva.

67. Stoga, smatram da stjecanje prava izravno oštećene stranke na temelju subrogacije dovodi do prijenosa mogućnosti upotrebe pravila o nadležnosti *forum actoris* na bilo kojeg subjekta koji tako stječe prava, što uključuje i fizičke i pravne osobe, osim ako je (i.) i sam taj subjekt poslovni subjekt u sektoru osiguranja, na kojeg je odštetni zahtjev prešao na temelju osiguravateljnog odnosa koji je imao s izravno oštećenom strankom (koji je zasnovan na temelju zakona ili ugovora o osiguranju [30]), ili ako se (ii.) taj subjekt redovito bavi komercijalnim ili drugim profesionalnim rješavanjem odštetnih zahtjeva u vezi s osiguranjem te je dobrovoljno preuzeo rješavanje zahtjeva u okviru svoje komercijalne ili druge poslovne djelatnosti.

68. U ostatku ću mišljenja dodatno objasniti predloženi test tako što ću odrediti relevantan parametre koji bi trebali oblikovati ocjenu pitanja kada mogućnost upotrebe pravila o nadležnosti *forum actoris* prelazi na osobu koja želi ostvariti zahtjev povezan s osiguranjem (i.). Potom ću razmotriti prednosti predloženog pristupa (ii.). Naposljetku ću ga primijeniti na ovaj slučaj (iii.).

(i) Parametri

69. Kao prvo, ključni element za razlikovanje između neizravno oštećenih osoba koje se mogu i onih koje se ne mogu pozivati na pravilo o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem jest postojanje osiguravateljnog odnosa između odnosne izravno oštećene osobe i subjekta koji subrogacijom stječe njezina prava. Stoga, ključno pitanje koje treba postaviti glasi: koji je bio razlog (ili pravna osnova) zbog kojeg je taj subjekt izravno oštećenoj stranci platio odnosne iznose? Ako je taj razlog bilo postojanje osiguravateljnog odnosa bilo kojeg oblika [31], tada odnosni subjekt djeluje kao poslovni subjekt u sektoru osiguranja. U tom se slučaju ne može pozivati na pravilo o nadležnosti *forum actoris*.

28 Uvodna izjava 11. Uredbe br. 44/2001. Vidjeti presudu od 14. srpnja 2016., Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, t. 16. i navedena sudska praksa).

29 Uvodna izjava 12. Uredbe br. 44/2001

30 Radi razumljivosti valja ponoviti, kako je navedeno u gornjoj točki 34. ovog mišljenja, da je zahtjev u vezi sa stvari koja se odnosi na socijalnu sigurnost u smislu članka 1. stavka 2. točke (c) Uredbe br. 44/2001 isključen *ratione materiae* jer ne spada u područje primjene te uredbe.

31 Kako je gore navedeno, takvo široko tumačenje obuhvaća i reosiguranje, pod uvjetom da tužitelj ima pravnu osnovu za podnošenje tužbe protiv reosiguravatelja svojeg osiguravatelja. Vidjeti presudu od 13. srpnja 2000., Group Josi (C-412/98, EU:C:2000:399, t. 75).

70. Kao drugo, također ističem da je nevažno je li konkretni osiguravateljni odnos između izravno oštećene stranke i subjekta koji subrogacijom stječe njezina prava zasnovan privatnopravnim instrumentom (kao privatni ugovor o osiguranju) ili na temelju javnopravne obveze (bilo zato što je obveza osiguranja zakonom predviđena ili zato što samô javno pravo izravno predviđa obvezno osiguranje, pri čemu se u potonjem slučaju mora poštovati odredba o isključenju u vezi sa socijalnom sigurnosti predviđena člankom 2. stavkom 1. točkom (c)[32]). Ključan element koji vrijedi za oba slučaja je taj što je i subjekt koji je subrogacijom stekao prava i traži nadoknadu plaćenog iznosa naknade štete zapravo samo još jedan poslovni subjekt u tom sektoru.

71. Kao treće, ako slijedimo tu logiku i dodatno je proširimo, isto isključenje treba vrijediti i za tužitelja koji se komercijalno bavi trgovanjem odštetnim zahtjevima u vezi s osiguranjem. Drugim riječima, zaštitno pravilo o nadležnosti *forum actoris* ne bi trebalo biti dostupno subjektu koji je subrogacijom stekao prava izravno oštećene stranke na temelju prijenosa zahtjeva povezanog s osiguranjem do kojeg je došlo u okviru komercijalne ili poslovne djelatnosti tog subjekta, obično na ugovornoj osnovi. Uporaba pravila o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem ne bi bila opravdana u takvom kontekstu[33].

72. Ukratko, ključan element je pravna osnova na temelju koje je odnosni subjekt stupio na mjesto izravno oštećene stranke. Subjekt koji je subrogacijom stekao prava može se pozivati na opće pravilo o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem, osim ako je ta pravna osnova osiguravateljni odnos ili ugovor o cesiji sklopljen između izravno oštećene stranke i odnosnog subjekta.

(ii) Prednosti predloženog pojašnjenja

73. Postoje barem tri razloga zbog kojih smatram da upravo opisan pristup pruža predvidljiviji i praktičniji test.

74. Kao prvo, prihvaćanje objektivnijeg, na pitanju pravne osnove temeljenog pristupa za ocjenu položaja neizravno oštećene stranke kako bi odredili može li se ta stranka pozivati na pravilo o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem predstavljalo bi praktičnije rješenje u kontekstu odlučivanja o međunarodnoj nadležnosti sudova. Ne bi bilo potrebno provoditi analizu relativne snage stranaka u sporu. Njihov poslovni, formalni status i pravna osnova po kojoj su subrogacijom stekli odštetni zahtjev bili bi dovoljni u smislu informacija koje moramo znati.

75. Kao drugo, dodatna prednost je ta da bi predloženi test bio holistički, u smislu da bi obuhvaćao i fizičke i pravne osobe. Valja podsjetiti da je tekst Uredbe br. 44/2001 u tom pogledu neutralan[34]. U svojem navodu u presudi Vorarlberger da mogućnost pozivanja na pravila o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem prelazi na nasljednike, Sud nije pravio razliku između fizičkih i pravnih osoba.

32 U tom slučaju se stvar ne bi ni odnosila na osiguranje – vidjeti točku 34. ovog mišljenja.

33 Vidjeti po analogiji presudu od 19. siječnja 1993., Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15). Sud je u toj presudi zaključio da se Briselska konvencija treba tumačiti na način da se tužitelj koji djeluje u okviru svoje komercijalne ili poslovne djelatnosti, te koji stoga sam nema svojstvo potrošača u jednom od navedenih ugovora […], ne može pozivati na pravila o posebnoj nadležnosti koje ta konvencija predviđa u pogledu potrošačkih ugovora.

34 Primjer koji to ilustrira u kontekstu automobilskog osiguranja moguće je pronaći u presudi Visokog zemaljskog suda u Celleu od 27. veljače 2008., 14 U 211/06 2, kojom je prihvaćeno da su pravne osobe obuhvaćene pojmom „oštećene stranke” u smislu članka 11. stavka 2. Uredbe br. 44/2001. Taj je sud to učinio pozivajući se na Direktivu Vijeća 72/166/EEZ od 24. travnja 1972. (SL 1972., L 103, str. 1.) [koja je danas zamijenjena Konsolidiranom direktivom o osiguranju motornih vozila, navedenom u bilješci 17] u kojoj je „oštećena osoba” definirana kao „svaka osoba koja ima pravo na naknadu štete prouzročene vozilom” [neslužbeni prijevod]. Nacionalni sud je također istaknuo da se članak 4. te direktive [sadašnji članak 5. Konsolidirane direktive o osiguranju motornih vozila] odnosi i na fizičke i na pravne osobe. U jednom drugom predmetu iz Njemačke, koji je razmatrao Visoki zemaljski sud u Frankfurtu na Majni (presuda od 23. lipnja 2014., 16 U 224/13), leasing-društvo je smatrano oštećenom strankom u sporu koji je pokrenulo protiv društva za osiguranje. Nacionalni sud je utvrdio da tužitelj nije imao jednako stručno znanje u području osiguranja. Naposljetku, u pogledu općenite tvrdnje da se pravne osobe mogu pozivati na ista pravila o nadležnosti u vezi s osiguranjem kao i oštećene osobe, vidjeti, primjerice, Staudinger/Czaplinski, Verkehrsopferschutz im Lichte der Rom I-, Rom II- sowie Brüssel I-Verordnung, NJW 2009, str. 2249. i sljedeće.

Ne vidim ni jedan razlog zbog kojeg pravne osobe ne bi trebale imati takvu mogućnost ako, u skladu s primjenjivim pravom, mogu nasljeđivati. Općenitije rečeno i kako talijanska vlada u bitnome tvrdi, ponovno valja podsjetiti da su, u praktičnom smislu, brojne osobe koje se mogu pozivati na pravila o posebnoj nadležnosti u stvarima koje se odnose na osiguranje vjerojatno upravo pravne osobe.

76. Kao treće i zaključno, veća je vjerojatnost i da će predloženi test omogućiti da se sadržajno povezani zahtjevi razmatraju pred istim sudom, čime se ograničava fragmentacija postupaka. Ta je činjenica potencijalno vidljiva i u predmetnom slučaju.

77. Biciklist je kao izravna oštećena stranka postupak pokrenuo pred prvostupanjskim sudom, koji se vjerojatno nalazi u mjestu njegova domicila. Ako predloženi test primijenimo u ovom predmetu, žalitelj će imati pristup istom nacionalnom sudu jer se čini da ima sjedište u području nadležnosti tog suda.

78. Ako se, nasuprot onomu što predlažem, žalitelj ne bude mogao pozvati na pravilo o nadležnosti *forum actoris* u vezi s osiguranjem, morat će pokrenuti postupak u državi u kojoj osiguravatelj od građanskopravne odgovornosti ima sjedište (Francuska) ili pred sudovima države članice u kojoj se dogodila prometna nezgoda (Italija).

79. Stoga, kada izravno oštećena stranka i subjekt koji subrogacijom stupa na njezino mjesto imaju domicil u istoj državi članici i ako odluče pozvati se na pravilo o nadležnosti *forum actoris*, prednost predloženog pristupa je da sprečava daljnje povećanje broja nadležnih sudova na razini međunarodne nadležnosti.

80. Unatoč tomu, ne bih išao toliko daleko i predložio da je odnosni subjekt *obvezan* slijediti izbor izravno oštećene stranke u pogledu nadležnog suda i postupak pokrenuti pred istim sudom pred kojim ga je pokrenula izravno oštećena stranka, a za to postoje tri razloga.

81. Kao prvo, na temelju članka 9. stavka 1. točke (b) i članka 11. stavka 2. Uredbe br. 44/2001 ionako razni sudovi mogu biti nadležni. U skladu s tim odredbama i s obzirom na tumačenje koje je Sud dao u pogledu druge odredbe, nositelj prava na osiguranje, korisnik, osiguranik i oštećena stranka imaju zasebno pravo pozivati se na pravilo o nadležnosti *forum actoris* s obzirom na svoj domicil. Međutim, unatoč tako velikom broju potencijalno nadležnih sudova, u tekstu Uredbe br. 44/2001 ne postoji nikakva „obveza koju je potrebno slijediti" kako bi se taj broj smanjio. Stoga, s obzirom na taj zakonodavni okvir, ne vidim mnogo razloga (ni potpore u tekstu) za to da se sudskim putem takva obveza predvidi samo za subjekta koji subrogacijom stupa na mjesto oštećenika.

82. Kao drugo, izrazi koji se koriste u članku 9. stavku 1. točki (b) upućuju na to da tom odredbom nije predviđena samo međunarodna, nego i mjesna nadležnost (*mjesto*, a ne *država članica*, u kojem tužitelj ima domicil). Stoga bi „obveza koju je potrebno slijediti", a koja odnosnog subjekta prisiljava da odštetni zahtjev podnese pred istim onim sudom pred kojim je takav zahtjev podnijela izravno oštećena stranka, potencijalno mogla značiti da će odnosni subjekt postupak morati pokrenuti pred sudom izvan svojeg domicila.

83. Kao treće, obveza koju je potrebno slijediti mogla bi postati uvelike ovisnom o kronologiji događaja u konkretnom slučaju ili, točnije, o odluci izravno oštećene stranke u pogledu toga hoće li i kada podnijeti odštetni zahtjev. Međutim, što bi se dogodilo da subjekt koji subrogacijom stupa na mjesto oštećenika prvi podnese zahtjev? Bi li u tom slučaju izravno oštećena stranka morala slijediti izbor tog subjekta? Ako je odgovor na to negativan, radilo bi se o nedosljednosti. Ako je potvrdan, čitava logika zahtjeva, a to je „subrogacija", okrenula bi se naopako. Primjena pravila „slijedi drugu oštećenu stranku" bi u tom slučaju djelovala samo u jednom smjeru: subjekt koji subrogacijom stječe prava slijedio bi izravno oštećenu stranku, ali ne i obratno. Osim toga, to bi se pravilo moglo primijeniti samo ako bi izravno oštećena stranka svoj zahtjev podnijela „na vrijeme" – odnosno, prije nego što to učini odnosni subjekt.

84. Kako god bilo, mogućnost takvih unutarnjih nedosljednosti prilikom primjene pravila koje bi trebalo služiti dosljednosti dovodi me do zaključka da to pravilo možda i nije najbolje.

(iii) Predmetni slučaj

85. U predmetnom se slučaju čini, a to u konačnici mora provjeriti sud koji je uputio zahtjev, da je žalitelj zahtjev podnio zbog toga što je, na temelju obveze iz nacionalnog prava, nastavio oštećeniku isplaćivati plaću i što je time, na temelju zakona, šteta prebačena na žalitelja. Stoga se čini da su ugovor o radu i primjenjiva zakonska pravila razlog (pravna osnova) subrogacije. Između žalitelja i biciklista ne postoji nikakav osiguravateljni odnos.

86. Stoga se čini da žalitelj ne spada ni u jednu od dviju iznimaka, navedenih u točki 67. ovog mišljenja, zbog kojih se ne bi mogao pozivati na pravilo o nadležnosti *forum actoris*.

87. Radi jasnoće bih također dodao da je moguće zamisliti granične situacije, poput zahtjeva koji podnese poslodavac koji je sam društvo za osiguranje. Međutim, pravni razlog (ili osnova) zahtjeva ili njegova dijela koji je prešao na društvo za osiguranje ne bi u tom slučaju bio ugovor o osiguranju, nego, kao u glavnom postupku, činjenica da je oštećena osoba zaposlenik tog društva. Bi li se ono u tim okolnostima moglo pozivati na pravilo o nadležnosti *forum actoris*?

88. Bi. U skladu s pojašnjenjima predloženima u ovom mišljenju, odlučujući element bi ponovno bila konkretna pravna osnova tužbe takvog osiguravatelja-poslodavca. U takvom slučaju, zahtjev ne prelazi na poslodavca zato jer djeluje kao poslovni subjekt u sektoru osiguranja, nego zato što ima zaposlenika koji je pretrpio štetu te zato što na temelju zakona preuzima njegova prava.

89. Priznajem da se za pristup koji predlažem u ovom mišljenju može, u nekim situacijama, smatrati da pogoduje prevelikom krugu subjekata. Razlog tomu je taj što može i ekonomsko sigurnim i/ili pravno informiranim subjektima omogućiti da se pozivaju na pravilo o nadležnosti *forum actoris*, iako istima zaštita zapravo nije ni potrebna. Unatoč tomu, ako sve uzmemo u obzir, ipak smatram da *de facto* povremeno pogodovanje većem krugu subjekata nego što je to potrebno predstavlja racionalnije rješenje nego u praksi problematično kontekstualno ocjenjivanje snage stranaka u svakom pojedinom slučaju.

V. Zaključak

90. S obzirom na navedeno, predlažem da Sud na sljedeći način odgovori na prethodna pitanja koja mu je uputio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija):

1. Tužba, poput one u glavnom postupku, koju poslodavac sa sjedištem u jednoj državi članici radi naknade štete zbog nastavljanja daljnjeg plaćanja naknade zaposleniku podnese protiv osiguravatelja sa sjedištem u drugoj državi članici, koji pokriva građanskopravnu odgovornost za štetu prouzročenu vozilom koje je kod njega osigurano, predstavlja „stvar koja se odnosi na osiguranje” u smislu članka 8. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima.

2. Osoba, kao što je javnopravna ustanova u svojstvu poslodavca, sa sjedištem u jednoj državi članici može se, kao oštećena stranka, pozivati na pravilo iz članka 9. stavka 1. točke (b) i članka 11. stavka 2. Uredbe br. 44/2001, kako bi pokrenula postupak izravno (ako je izravna tužba dopuštena prema mjerodavnom nacionalnom pravu) protiv osiguravatelja osobe odgovorne za prometnu

nezgodu ako prava na kojima se tužba temelji proizlaze iz štete koja je prebačena na tog poslodavca, u smislu da je morao nastaviti plaćati naknadu svojem zaposleniku koji je ozlijeđen u prometnoj nezgodi:

— ako je razlog podnošenja odštetnog zahtjeva postojanje osiguravateljnog odnosa između stranke odgovorne za nezgodu i njezina osiguravatelja; i

— pod uvjetom da tužitelj taj zahtjev nije subrogacijom stekao:

  i. zbog postojanja osiguravateljnog odnosa između tužitelja i izravno oštećene stranke; ili

  ii. zbog toga što je tužitelj ostvarenje zahtjeva preuzeo u okviru svoje komercijalne ili druge poslovne djelatnosti.